

Seks hoort bij opvoeding

Pedagoog Channah Zwiep (48) geeft advies over de seksuele ontwikkeling van kinderen. Nu ligt er een voorlichtingsboekje voor vier tot achtjarigen: *Wat is seks?*

MARIEKE MONDEN

Wat is seks? is een prentenboek voor vier- tot achtjarigen over seksualiteit. Waarom moest dat boek er komen?

“Wat mij betreft hoort de seksuele opvoeding bij de gewone opvoeding. Als kinderen acht jaar zijn, zouden ze wat mij betreft de basiskennis moeten hebben. Die kennis hoeft niet van die ene keer te komen dat hun moeder eens ernstig op de rand van het bed komt praten. Het is veel prettiger als het terloops ter sprake komt.”

“Ik merk dat mensen moeite hebben woorden te vinden voor geslachtsorganen en seksuele vragen van een kind. Ook door niets te zeggen, zeg je iets. Als je rood wordt omdat je het gênant vindt, ziet een kind dat. Een kind mag best weten dat je het een moeilijk onderwerp vindt, maar het heeft wel recht op die informatie. Ook de kinderen die niet vragen, want die zijn er ook mee bezig. Als je mensen op straat ziet zoenen, of je ziet twee homo's op televisie, gebruik dat als aanleiding voor een gesprek.”

Waarom moeten kinderen al zo vroeg leren over seks?

“Als een kind van acht gaat vragen hoe kinderen worden gemaakt, stelt het die vraag niet voor niets. Dan hebben ze het er waarschijnlijk met vriendjes over gehad. Dan ben je als ouder te laat. Kinderen leren ook veel van hun eigen seksegenoten. Jongetjes leren vaak van elkaar masturberen.”

“Het hoort ook bij de normale hygiëne dat jongens weten hoe ze hun piemel moeten schoonmaken en meisjes hun vagina, anders kun je vervelende infecties krijgen. Het is ook goed voor een kind te weten dat je niets in je vagina of anus moet stoppen. Je vertelt kinderen ook dat ze geen kraaltjes in hun neus moeten stoppen. En geen touwtjes om een piemel, dat is natuurlijk ook belangrijk.”

U bent gespecialiseerd in de voorlichting over seksuele ontwikkeling van kinderen. Hoe komt iemand tot zo'n specialisatie?

“Aanvankelijk richtte ik mij op opvoedingsondersteuning. Ik merkte dat er veel vragen waren over seksuele opvoeding en ben mij daarin

Channah Zwiep: 'Lang niet alle kinderen masturberen, maar als ze het hebben ontdekt, zijn ze er vaak ook hevig in en blijven ze het jaren doen.'

FOTO JAN VAN BREDA

gaan specialiseren. Drie jaar geleden heb ik een groot onderzoek afgerond. Dat onderzoek was gericht op het in kaart brengen van seksueel gedrag van jonge kinderen thuis en op de kinderopvang.”

“Tussen anderhalf en vijf jaar vertonen kinderen veel verkennend, onderzoekend gedrag. Ouders zagen vaak wel twee à drie keer per week dat kinderen aan hun piemel of vagina zaten. Masturbatie bij meisjes van anderhalf jaar kwam geregeld voor. Veel ouders vertellen dat niet aan anderen, dus ook niet op de kinderopvang.”

Is dat belangrijk om te vertellen?

“Nou, ouders willen niet dat iemand een kind voor dat gedrag op de vingers tikt. En ze wilden van mij weten of dat gedrag wel normaal was. Is hun kind niet overseks? Ik kon ze gerust stellen: dat hoort erbij. Lang niet alle kinderen masturberen, maar als ze het hebben ontdekt, zijn ze er vaak ook hevig in en blijven ze het jaren doen.”

“Ouders leren hun kinderen meestal wel dat ze niet steeds op straat hun piemel laten zien of dat meisjes niet overal kunnen masturberen. Vaak leren ze de kinderen dat dat op hun kamertje wel mag. Dan wil je ook graag dat ze op de kinderopvang niet anders reageren.”

Maar een meisje dat op de kinderopvang in haar bedje ligt te masturberen tussen de andere kinderen, moet je dat dan toestaan?

“Kleine kinderen letten niet zo op elkaar, of ze denken: dat kindje is aan het wiebelen. Je kunt er in het bedje een dekentje over heen leggen. Maar een kind van acht jaar dat

steeds op school op een stoeltje zit te schuiven, valt op en wordt misschien gepest. Die moet dus begrijpen dat dat beter niet daar kan.”

“Tussen nul en vier jaar maken kinderen zich veel waarden en normen eigen. Het is nog gewoon om dingen aan of af te leren, daarna is het veel moeilijker en worden ze er ook door klasgenoten op afgerekend.”

Krijgen kinderen eigenlijk ook al orgasmes?

“Ja hoor. Het is gewoon iets fysieks. Dat gevoel dat er een opbouw in de lustgevoelens zit, hebben ze vanaf

weet je ook of bepaald gedrag afwijkt.”

Van welk normaal gedrag schrikken ouders en pedagogisch medewerkers nogal eens?

“Een vraag die ik vaak krijg is: wij hebben een jongetje dat steeds als hij even alleen met meisjes is hun broekje uit wil trekken. Tja, als dat kind thuis geen zusjes heeft, is dat reuze interessant natuurlijk. En dan krijgt hij met dit gedrag ook nog eens veel aandacht. Ook bij kinderen die rijdende bewegingen maken, denken mensen vaak dat ze een voorbeeld hadden. Maar dat

‘Tussen anderhalf en vijf jaar vertonen kinderen veel verkennend, onderzoekend gedrag’

de geboorte. Alleen de één ontdekt het al als peuter en de ander wat later.”

Ik kan mij voorstellen dat na de grote Amsterdamse zedenzaak, de ouders de angst over dit soort onderwerpen om het hart is geslagen.

“De zedenzaak heeft wel invloed, maar niet alleen in negatieve zin. Volwassenen zijn zich meer bewust van de seksuele identiteit van kinderen: zij willen veilige voorwaarden creëren. Maar ik hou mij nadrukkelijk bezig met de gewone ontwikkeling, ik ben geen expert op het terrein van het seksueel misbruik. Ik denk dat het heel belangrijk is te weten wat de gemiddelde ontwikkeling van kinderen is, want dan

hoeft helemaal niet. Veel gezonde kinderen met heel normale ouders doen dat. Het gevoel in dat gebied is prettig. Waarom zouden wij het prettig mogen vinden en zij niet?”

“Als er meer aan de hand is bij een kind dat voortdurend doktertje speelt, krijgt het vaak veel meer andere klachten. Buikpijn of bedplassen bijvoorbeeld. Maar dat is niet mijn expertise, dus bij twijfel verwijs ik door.”

Het is toch logisch dat ouders schrikken als hun kind vertelt dat een klasgenoot aan hun piemel heeft gezeten?

“Ontzettend jammer dat heel veel mensen daar van schrikken. Kinderen doen dat. Het is belangrijk dat

ouders en professionals weten dat dit soort dingen erbij horen. En natuurlijk zien leerkrachten dit gedrag vaker. Maar als ouders boos worden, is de school geneigd het kind te beschuldigen en soms zelfs te schorsen. Ik maak mee dat er therapeuten bij worden gehaald.”

“Het is lastig, zelfs als kinderen het wel leuk vinden en het thuis vertellen, zullen ze na een geschrokken of boze reactie van de ouders zeggen dat zij niet begonnen zijn. Seksuele opvoeding hoort erbij.”

Maar wat als de onderzochte partij het echt helemaal niet leuk vond? Dat is toch ernstig?

“Trek direct partij voor je kind, troost en bespreek samen wat je de volgende keer kunt doen. Het is geen drama. Ook in gewone spel-situaties gebeuren dingen die een kind niet leuk vindt. Zie het als leermoment: zeg de volgende keer nee, loop weg en haal er een volwassene bij. Het is ook goed om nee zeggen thuis te oefenen.”

“En dat ‘nee’ leer je bijvoorbeeld ook door het als ouder te respecteren als je kind iemand geen zontje wil geven. Je ziet ouders kinderen naar tante duwen terwijl ze die niet willen zoenen. In de opvang doen ouders het ook: geef de leidster nou een kusje!”

“Die onderbroekregel (een kind is de baas over alles onder zijn onderbroek) is voor mij te beperkt. Het geldt voor je hele lichaam. Een kind voelt een intimiteitsgrens en je leert je kind daar overheen te gaan. Door kinderen toe te staan kusjes te weigeren, geef je ze een boodschap mee: heb respect voor je eigen lichaam.”